

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Štirinajsto poglavje.

Podla sebičnost.

Zidar odpre vrata in v hišo stopi Slamnikarjeva Urša, žena cerkovnikovega sina in hči pokojnega starašinega brata. Pozdravši zidarja in njegovo ženo, reče: „Sedaj ne bodeš hotel naše stare peči zamazati in popraviti, Martin?“

Ta ji odgovori na to: „Zakaj pa ne? Samo ako ti je treba?“

Urša: Za zdaj še ni potrebno, vprašala sem le zato, da vem, česa se mi je držati, če bode treba.

Martin: Kako si skrbna, Urša!

Urša: Ej, kaj hočemo, kadar se mora. Časi se izpreminjajo, a ž njimi tudi ljudje.

Martin: To je gola resnica, toda za zamazanje peči najde se še zmirom kak človek.

Urša: To je pač dobro.

Jera, ki je ves ta čas molčala, vzame iz miznice nož ter odreže kos rženega kruha za juho.

„To je črni kruh“, pravi Urša, „ali kmalu bode boljši in lepši, ker je tvoj mož postal grajski zidar.“

„Ti si smešna, Urša! Jaz bi bila Bogu hvaležna, ako bi imela tak kruh do smrti,“ zavrne jo Jera.

Urša: Beli kruh je vender boljši, in ga vama tudi ne bode manjkalo. Tvoj mož postane še celo župan; ali varuj nas Bog tega, ker bi se nam potem ne godilo dobro.

Martin: Čemu tako zbadanje? Veš, to mi ni všeč. Ako imaš kaj proti nama, govori odkrito.

Urša: Če mora tako biti, hočem tudi govoriti. Moj mož je cerkovnikov sin, pa se še nikdar, odkar stoji cerkev, ni slišalo, da bi cerkovnik in njegovi ljudje ne bili prvi, kadar se je kaj delalo pri cerkvi.

Martin: Nadaljuj!

Urša: In zdaj še nekaj. Starešina ima v hiši pisano na belem in sicer je na listku zapisanih več kot deset največjih potepuhov iz vasi, ki bodo imeli delo in zaslužek pri cerkvi, ali od cerkovnikovih ni niti jeden vpisan.

Martin: Ali, ljuba sosedica, to meni ni nič mari! Tega jaz nisem pisal.

Urša: Pisal nisi, bil pa si zraven, ko se je pisalo.

Martin: To bi bilo vender malo preveč, kadar bi se jaz umešaval v predstojnikova opravila in v njegov popis.

Urša: Bodi temu tako ali tako, to pa se ve, da greš vsak dan k predstojniku — in tudi danes si bil pri njem. Ako bi mu bil povedal o vsem, kako je poprej bilo, ostalo bi gotovo vse pri starem.

Martin: Motiš se, Urša, če tako misliš. Predstojnik ni tisti človek, ki bi ostal pri starem, kadar vidi, da bode novo boljše.

Urša: To se tudi vidi.

Martin: Vsled tega je zaslužek namenil revežem in potrebnim ljudem.

Urša: Da, da, on hoče samo potepinom in beračem pomagati.

Martin: Vsi reveži niso potepuhi, Urša, tako se ne sme govoriti. Nikdo ne ve, kaj ga še čaka, dokler ne dobi z lopato po trebuhu.

Urša: Tako je. Sleharni mora skrbeti za skorjico kruha, zato tudi nas boli, ker so pozabili na nas.

Martin: Ej, ej, Urša, to je drugi račun. Ti imaš lepo imetje, ješ lahko pri svojem očetu, a on ima najlepši zaslužek v vasi, tebi ni treba skrbeti za vsakdanji kruhek, kakor mora večina revežev po vasi.

Urša: Govôri zdaj, kakor hočeš. Vsakega pa boli, kadar misli, da je nekaj njegovega, kar mu pa kak psiček vzame izpred nosa.

Martin: Štedi pse, Urša, kadar govoriš o ljudeh, ker drugače na katerega naletiš, ki te bode ugriznil. Če že misliš, da gre zaslužek tebi, pojdi tja, kjer se oddaja, za to si mlada, močna in trdna, imaš dobre noge, a še boljši jezik — in izvestno ti bode pomagano.

Urša: Hvala, gospod zidar, za lep svèt!

Martin: Boljšega ti ne morem dati.

Urša: Pride morda čas, da ti to dobro plačam. Z Bogom, Martin!

Martin: Bog te obvaruj, Urša! Ne morem ti pomagati. Urša odide iz hiše, Martin pa k svojim pomočnikom. (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Go je čudna stvar. Človeštvo drvi po poti vednega napredka in pri tem ne zapazi, da postaja pot vedno ožja, in tu pade jeden, tamo drugi v obpotni jarek; tisti pa, ki se morejo obdržati na sredi, drvé naprej, vedno dalje! Naobrazba zahteva dosti od mladih močij in mora zahtevati, ker nehati z napenjanjem zahtev, pomenilo bi toliko kot nazadovati; pri tem obstoja pa inkongruenca med notranjimi občutki, najsi bodo ti podedovani ali pa vzgojeni in zunanji vplivi,